

Wychowanie do życia w rodzinie w szkole podstawowej

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Ukazywanie wartości rodziny w życiu osobistym człowieka. Wnoszenie pozytywnego wkładu w życie swojej rodziny.
- II. Okazywanie szacunku innym ludziom, docenianie ich wysiłku i pracy, przyjęcie postawy szacunku wobec siebie.
- III. Pomoc w przygotowaniu się do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania. Pokonywanie trudności okresu dorastania.
- IV. Kształcenie umiejętności przyjęcia integralnej wizji osoby. Wybór i urzeczywistnianie wartości służących osobowemu rozwojowi. Kierowanie własnym rozwojem, podejmowanie wysiłku samowychowawczego zgodnie z uznawanymi normami i wartościami. Poznawanie, analizowanie i wyrażanie uczuć. Rozwiązywanie problemów.
- V. Pozyskanie wiedzy na temat organizmu ludzkiego i zachodzących w nim zmian rozwojowych w okresie prenatalnym i postnatalnym oraz akceptacja własnej płciowości. Przyjęcie integralnej wizji ludzkiej seksualności. Umiejętność obrony własnej intymności i nietykalności seksualnej oraz szacunek dla ciała innej osoby.
- VI. Uświadomienie i uzasadnienie potrzeby przygotowania do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. Zorientowanie w zakresie i komponentach składowych postawy odpowiedzialnego rodzicielstwa.
- VII. Korzystanie ze środków przekazu, w tym z internetu, w sposób selektywny, umożliwiający obronę przed ich destrukcyjnym oddziaływaniem

Rozkład treści nauczania

Wiedza dotycząca rozwoju płciowego, zmian psychicznych, komunikacji w rodzinie i przygotowania do pełnienia przyszłych ról małżeńskich i rodzicielskich jest tak ułożona, aby umożliwiała uczniom nie tylko zdobywanie informacji, ale także pomagała w rozwijaniu kompetencji społecznych.

Niektóre treści programowe mają charakter „dalekosiężny”, dotyczą starszej młodzieży, np. dojrzałość do małżeństwa i założenia rodziny. Trzeba zauważyć, że niewielka liczba godzin przeznaczona do realizacji tych zajęć (14 godzin dla uczniów w ciągu roku szkolnego) nie pozwala na potraktowanie tych treści w sposób szczegółowy. Na bardziej wnikliwą prezentację tych treści przyjdzie czas w szkole średniej.

Intencją tego programu jest przede wszystkim wsparcie młodych ludzi w ich harmonijnym i bezpiecznym rozwoju.

Klasa IV

1. Funkcje rodziny: (• prokreacyjna i opiekuńcza, • wychowawcza i psychiczno-uczuciowa, • ekonomiczna, • rekreacyjna – towarzyska i kulturowa, • socjalizacyjna i integracyjno-kontrolna).
2. Relacje w rodzinie: (• miejsce dziecka w rodzinie i jego rola, • odpowiedzialność wszystkich członków za atmosferę panującą w rodzinie: uprzejmość, uczynność, • okazywanie szacunku rodzicom, dziadkom, rodzeństwu; sposoby wyrażania wdzięczności, • tradycje rodzinne i wspólne świętowanie, • zasady *savoir-vivre* wobec najbliższych i w różnych sytuacjach społecznych).
3. Dojrzewanie: (• Człowiek – istota płciowa, • charakterystyka zmian fizycznych i psychicznych okresu adolescencji (dziewcząt i chłopców), • higiena okresu dojrzewania).
4. Życie jako fundamentalna wartość :(• rozwój prenatalny dziecka, • przyjęcie dziecka do rodziny, • postawa szacunku i troski wobec życia i zdrowia dziecka).
5. Prawo człowieka do intymności :(• sfera intymności – sferą bezpieczeństwa, • potrzeba nieufności i dystansu wobec obcych ludzi, • prawo nietykalności osobistej i ochrona tego prawa).

Środki dydaktyczne

KLASA IV

Podręcznik „Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy IV”, red. Teresa Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2017. Współautorzy: Magdalena Guziak-Nowak Teresa Król Krystyna Maśnik Grażyna Węglarczyk

Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie, Ćwiczenia dla uczniów klasy IV”, red. T. Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2017 Współautorzy: Małgorzata Bojarska Maria Fotruta-Sudor Magdalena Guziak-Nowak Teresa Król Józef Nowakowski Jolanta Tęcza-Ćwierz

Filmy z serii „Rodzinne przeboje”

Scenariusze Barbara Charczuk, Wędrując ku dorosłości. Scenariusze zajęć z prezentacjami multimedialnymi dla 4 klasy szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2017

Klasa V

1. O budowaniu bliskich relacji w rodzinie: (• rodzina miejscem zaspokojenia potrzeb człowieka (biologicznych, fizycznych, emocjonalnych, intelektualnych, i duchowych), • budowanie relacji a uczucia, postawy i zachowania, • rodzaje uczuć, • sposoby wyrażania i komunikowania uczuć, w tym wyrażanie postawy miłości do najbliższych).
2. Formacyjna rola rodziny w zakresie: (• przekazywania wiedzy o życiu, człowieku i świecie, • kształtowania postaw, • ćwiczenia umiejętności, • tworzenia hierarchii wartości, • uczenia norm i zgodnych z nimi zachowań).
3. Komunikacja w rodzinie : (• czynniki wspierające komunikację w rodzinie, • najczęstsze przyczyny konfliktów rodzinnych, • sposoby rozwiązywania konfliktów, • umiejętność przeproszenia i wybaczenia).
4. Czas wolny: (• sposoby wykorzystania czasu wolnego; rozwijanie pasji, zainteresowań, • umiejętność organizowania świętowania i kultywowania tradycji rodzinnych, narodowych i regionalnych, • rola kontaktów ze światem kultury i przyrodą, • *savoir-vivre* – zachowanie w kontakcie z przyrodą i w miejscach związanych z kulturą (w teatrze, w filharmonii, w kinie).
5. Budowanie relacji koleżeńskich i przyjacielskich : (• umiejętność tworzenia relacji międzyludzkich, • znaczenie relacji międzyosobowych w rozwoju społeczno-emocjonalnym, • podtrzymywanie więzi koleżeńskich i przyjacielskich, • warunki przyjaźni, • przyjaźń szkołą charakteru, • pozytywny stosunek do niepełnosprawnych kolegów i przyjaciół).
6. Problemy rozwoju psychofizycznego dziewcząt i chłopców : (• odmiennosc tempa rozwoju nastolatków, • akceleracja – przyspieszenie rozwoju fizycznego, • labilność emocjonalna w okresie pokwitania, • wyjaśnienie wątpliwości związanych z rozwojem adolescentów).
7. Media – zalety i minusy : (• świadome korzystanie ze środków społecznego przekazu, • wybór określonych treści, • limitowanie czasu poświęconego mediom).

Środki dydaktyczne

KLASA V

Podręcznik Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy V, Magdalena Guziak-Nowak, Teresa Król, Grażyna Węglarczyk, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

Ćwiczenia Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie. Ćwiczenia dla uczniów klasy V, red. T. Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018. Współautorzy: Magdalena Guziak-Nowak Teresa Król Józef Nowakowski Jolanta Tęcza-Ćwierc

Filmy z serii „Rodzinne przeboje”

Scenariusze Barbara Charczuk, Wędrując ku dorosłości. Scenariusze zajęć z prezentacjami multimedialnymi dla 5 klasy szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

Klasa VI

1. Rodzina w społeczeństwie : (• typy i struktury rodziny: wielopokoleniowa, pełna, niepełna, zrekonstruowana, • rodzina zastępcza; adopcja).
2. Pomoc instytucjonalna rodzinie : (• w sytuacji choroby, • zachowań ryzykownych i uzależnienia, • ubóstwa i bezrobocia, • problemów pedagogicznych, psychologicznych i prawnych).
3. Komunikacja interpersonalna : (• zasady i znaczenie komunikacji międzyludzkiej, • odpowiedzialność za manifestowane reakcje – wypowiedane i pisane słowa (również w Internecie), • radzenie sobie w sytuacji presji grupy, • kształtowanie i wyrażanie postaw asertywnych, • sposoby odmawiania tak, by nie ranić drugiej osoby, • sposoby radzenia sobie w sytuacjach konfliktu i stresu).
4. Higiena i zdrowie nastolatków : (• zasady właściwego odżywiania i higienicznego trybu życia, • typowe kłopoty nastolatka (z cerą, potliwością, przetłuszczaniem się włosów), • zasady higieny osobistej, ubioru, otoczenia, • właściwe odżywianie; zaburzenia funkcjonowania organizmu w przypadku anoreksji i bulimii, • higieniczny tryb życia: sen, odpoczynek).
5. Obrona własnej intymności : (• szacunek dla ciała w kontekście godności człowieka, • zachowania, które łamią prawo do intymności, • sytuacje, które naruszają intymność, • asertywność wobec próby naruszenia sfery intymnej, • konieczność wypracowania postawy czujności wobec dwuznacznych zachowań innych osób).
6. Media – za i przeciw : (• specyfika mediów, • zagrożenie uzależnieniem od gier komputerowych, • cyberprzemoc (stalking, cyberbulling), • media społecznościowe (hejting), • strony pornograficzne (przedmiotowe traktowanie człowieka; możliwość uzależnienia).

Środki dydaktyczne

KLASA VI

Podręcznik Magdalena Guziak-Nowak, Teresa Król, „Wędrując ku dorosłości”. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy VI szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2019.

Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości”. Wychowanie do życia w rodzinie, Ćwiczenia dla uczniów klasy VI szkoły podstawowej, red. T. Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2019. Współautorzy: Magdalena Guziak-Nowak Teresa Król Józef Nowakowski Jolanta Tęcza-Ćwierz

Filmy z serii Rodzinne przeboje, Rubikon, Kraków 2018

Scenariusze Barbara Charczuk, „Wędrując ku dorosłości”. Scenariusze zajęć z prezentacjami multimedialnymi dla VI klasy szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2019

Klasa VII

1. Dojrzałość – to znaczy... (• kryteria dojrzałości (biologiczna, psychiczna, społeczna, prawna), • samowychowanie, samodyscyplina a samodzielność i wolność).
2. Rozwój fizyczny : (• przejawy dojrzewania biologicznego dziewcząt i chłopców, • problemy okresu dojrzewania).
3. Zmiany psychiczne okresu dojrzewania : (• burzliwe wzrastanie, • krytycyzm wobec dorosłych, • poszukiwanie własnej tożsamości).
4. Przekazywanie życia : (• małżeństwo – miłość i odpowiedzialność, • działanie hormonów płciowych).
5. Mężczyzna i kobieta. Układ rozrodczy : (• budowa i działanie męskiego układu płciowego, • budowa i działanie żeńskiego układu płciowego).
6. Ciąża – czas oczekiwania (• zapłodnienie, • rozwój dziecka, okres zarodkowy, płodowy, • przebieg ciąży).
7. Pierwsze kroki w szczęśliwe dzieciństwo : (• rola miłości matki i ojca od poczęcia dziecka, • szkoła rodzenia, • naturalny poród, • karmienie naturalne, • przyjęcie dziecka jako nowego członka rodziny, • gdy rodzi się dziecko niepełnosprawne...).
8. Rozwój człowieka : (• okres noworodkowy, • okres niemowlęcy, • okres przedszkolny, • młodszy wiek szkolny, • starszy wiek szkolny, • dorosłość, • starość).
9. Komunikacja w rodzinie : (• rola rozmowy, • uczucia – ich rola, • warunki dobrej komunikacji Międzyosobowej).
10. *Savoir-vivre*, czyli sztuka życia : (• rola *savoir-vivre* w życiu człowieka, • właściwy ubiór, • dobre maniery w praktyce, • asertywność – dobra ochrona).
11. Pierwsze uczucia : (• fascynacje płcią przeciwną, zachowania, • randki – motywy umawiania się, • spotkania i rozstania).
12. Zagrożenia, uzależnienia : (• utrata wolności, • rodzaje uzależnień, • czynniki ryzyka, • co sprzyja uzależnieniom, • uzależnienie od substancji psychoaktywnych).
13. Uzależnienia behawioralne : (• uzależnienia od komputera i Internetu, • fonoholizm, • zakupoholizm, • autoagresja, • pornografia).
14. Rola autorytetu w życiu człowieka : (• autorytet w relacji osobowej, • autorytet a idol, • gdy upada autorytet...).

Środki dydaktyczne

KLASA VII

Podręcznik „Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy VII”, red. Teresa Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2017. Współautorzy: Magdalena Guziak-Nowak Teresa Król Krystyna Maśnik Grażyna Węglarczyk

Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie, Ćwiczenia dla uczniów klasy VII”, red. T. Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2017 Współautorzy: Małgorzata Bojarska Maria Fotruta-Sudor Magdalena Guziak-Nowak Teresa Król Józef Nowakowski Jolanta Tęcza-Ćwierz

Filmy z serii Rodzinne przeboje, Rubikon, Kraków 2017

Scenariusze Barbara Charczuk, „Wędrując ku dorosłości”. Scenariusze zajęć z prezentacjami multimedialnymi dla VII klasy szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2017

Klasa VIII

1. Rozwój psychoseksualny człowieka : (• cielesność, płciowość, seksualność, • różnice w rozwoju

psychoseksualnym dziewcząt i chłopców, • identyfikacja z własną płcią, • męskość, kobiecość; komplementarność płci).

2. Miłość w życiu człowieka : (• budowanie relacji międzysobowych w okresie młodzieńczym, • zakochanie i miłość, • rodzaje miłości i etapy jej rozwoju).

3.Odpowiedzialność w przeżywaniu własnej płciowości i budowanie szczęśliwych więzi : (• integracja seksualna, • prawo pierwszych połączeń, • wzajemna pomoc i szacunek, • związek między aktywnością seksualną a miłością i odpowiedzialnością, • problemy z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej, • argumenty biomedyczne, psychologiczne, społeczne i moralne za inicjacją seksualną w małżeństwie).

4.Przedwczesna inicjacja seksualna : (• przyczyny, skutki i profilaktyka, • choroby przenoszone drogą płciową, w tym AIDS (specyfika, rozwój, i objawy; profilaktyka), • ciąża nieletnich; zagrożenie aborcją, • różne odniesienia do seksualności: permissywna, relatywna i normatywna).

5.Płodność człowieka :(• charakterystyka płodności mężczyzny i kobiety, • metody rozpoznawania płodności, ich przydatność w planowaniu rodziny i diagnostyce zaburzeń, • problemy z płodnością, przyczyny, skutki, profilaktyka i leczenie, • zapłodnienie *in vitro* a naprotechnologia, • antykoncepcja i jej rodzaje; ocena w aspekcie medycznym, psychologicznym, ekologicznym, ekonomicznym, społecznym i moralnym, • różnice między antykoncepcją a naturalnym planowaniem rodziny).

6.Rodzina w kontekście trwałości małżeństwa, miłości, wzajemnego szacunku i troski : (• dojrzałość do małżeństwa i założenie rodziny, • kryteria wyboru małżonka, • motywy zawierania małżeństwa, • czynniki warunkujące trwałość małżeństwa, • powodzenie relacji małżeńskiej i rodzinnej, • troska o osoby chore i niepełnosprawne, • sytuacja rodziny w przypadku śmierci dziecka przed narodzeniem, • śmierć w rodzinie i współtowarzyszenie bliskim w przeżywaniu żałoby, • zachowanie pamięci o zmarłych).

7.Rodzina a normy i prawo: (• normy moralne w życiu małżeńskim i rodzinnym. • przepisy prawa chroniące rodzinę).

Środki dydaktyczne

KLASA VIII

Podręcznik Magdalena Guziak-Nowak, Teresa Król, Grażyna Węglarczyk, „Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy VIII”, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie, Ćwiczenia dla uczniów klasy 8”, red. T. Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018 Współautorzy: Magdalena Guziak- Nowak Teresa Król, Józef Nowakowski , Jolanta Tęcza-Ćwierz.

Filmy z serii Rodzinne przeboje, Rubikon, Kraków 2018

Scenariusze Barbara Charczuk, Wędrując ku dorosłości. Scenariusze zajęć z prezentacjami multimedialnymi dla 8 klasy szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018